

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו באגודת ובסולת פלאו

גליון מס' 571

פרשת ויצא

י"ב בכסלו התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העיון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ יוסף בן מרסל ז"ל | לע"נ ר' שמעון ח' בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

רבנו רץ בעקבותיו...

מפי בעל המעשה: כשמלאו לבני שלוש שנים באתי עימו לרבינו הגדול, כדי שיעשה לו 'חלאקה' ויגזור לו מעט שיער ויברך אותו.

כשהגענו לביתו ברחוב הקבלן ראיתי את הרב יוצא ממכוניתו, וכדי לא להטריחו יותר מדאי בביתו הגשתי לו את המספריים וביקשתי לגזור לבני משערוטי.

הרב הסכים ומתוך חיבה נתן הוא טפיחה קלה על כתף הילד.

למרות שנהנתי מהאבהות שהקרין רבינו, בני הקטן נבהל וחיש קל ברח מהמקום..

רבינו הגדול רץ גם הוא בעקבותיו...

העוברים ושבים שפשפו עיניהם בתדהמה שראו את רבינו רץ אחרי ילד קטן, ניסיתי בעדינות להניא את הרב מלרוץ אחרי הילד, אף לשווא.

הרב היה אז בגיל שמונים וחמש שנה. עד שהצליח לשכנעו, והתכופף והרימו על זרועותיו.

מה שקרה אחר כך זה היה בלתי ייאמן, במשך רבע שעה התאמץ רבינו לפייס את בני, ולא נתקררה דעתו עד שעלה איתו לביתו, ואחר כבוד הכניסו לבית והעניק לו אחר כבוד את אחד מספריו עם הקדשה אישית: "לילד יניק וחכים..."

לאחר מכן הרב שיחק איתו ולא נרגע עד שראה שהוא מחייך לכל עבר. כל זאת עיני רואות. ואני עומד ומשתומם!

ועוד סיפר אחד האברכים: כי לא זכו הוא ואשתו לפרי בטן כעשר שנים.

יום אחד השתתפו בברית מילה שבו היה רבינו סנדק, וכשראה רבינו את האברך, אמר לו: בוא אל ביתי לאחר הברית, כי יש לי משהו להעביר לך. ואחר הברית נתלווה האברך אל רבינו הגדול אל ביתו, וקיבל ממנו מאתרוגו שבירך עליו בחג הסוכות, ואמר לו: תאכלו מאתרוג זה ובעזרת ה' תפקדו בזרע של קיימא.

והנה זה פלא לאחר חודש ימים נפקדה אשתו ונולד להם בן זכר בשעה טובה ומוצלחת, וקראוהו בשמו של רבינו.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

"עינייך כיונים"

יעקב אבינו עוזב את בית אביו, נפרד משיבתו של עבר בה הסתתר ארבע עשרה שנים והולך לחרון לשאת אשה, לייסד את בית ישראל, להעמיד שבטי יה. בדרכו זוכה הוא למזחה הסולם, להבטחה אלוקית: "והנה אנוכי עימך, ושמרתיו בכל אשר תלך, והשיבותיך אל האדמה הזאת, כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך". וביארו רבותינו, שלא ליעקב אבינו לבדו ניתנה הבטחה זו, אלא כמיסד האומה היהודית, אבי השבטים הקדושים: אם עד כה נבחר אחד ונדחה אחר - יצחק אבינו נבחר וישמעאל ובני קטורה נדחו, יעקב אבינו נבחר ועשיו נדחה - מעתה ואילך "מיטתו שלמה, ואין פסול בזרעו" לדורי דורות. שישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, ויהודי בכל מקום שנפול - בחיקו של הבורא הוא נופל!

בענין זה, סיפר הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל, "רב האסירים", שבנעוריו זכה להסתופף בצילו של הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל, בנו של הנצי"ב מוולוז'ין זצ"ל. פעם, לפני קבלת שבת, ראה את רבו אומר "שיר השירים" בנעימה ובדבקות, ובהגיעו לפסוק: "הנך יפה, רעייתי, הנך יפה עינייך יונים" פרץ בבכי ועיניו זלגו דמעות. תמה רבי אריה: פסוק זה בשבח ישראל נאמר, ומה מקום בו לבכיה?

נענה רבי חיים ואמר: "בכל פעם שאני מגיע לפסוק זה, נזכר אני במעשה שהיה!" וסיפר, שכאשר כיהן כרבה של מוסקבה הגיע לביתו אדם זר, שלא נמנה על בני הקהילה. ביקש סליחת הנוכחים, ברצונו לשוחח עם הרב ביחידות. כשנשארו לבדם סיפר שהוא יהודי מתושבי העיר. נולד לו בן, והוא רוצה להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. ברכו הרב בברכת "מזל טוב", ותמהו לפשר הסודיות. סח הלה שכבר ניתק כל קשר עם היהדות ומצוותיה, רחמנא ליצלן, ומסחרו עם הכמרים בתשמישי עבודה זרה. אסור שיחשדו ביהדותו חשד קל, כי אז יחרימוהו ויתרושש. לפיכך חייבת ה'ברית' להתבצע בצניעה. הורה הרב לשלח באותו יום את המשרתות מביתו, ועלה למעונו ביום המיועד. האב היה הסנדק והרב מל ובירך, וביקש להודיעו ביום השלישי משלום התינוק.

ביום השלישי הגיע האב, בישר שהכל כשורה וביקש לשלם. סירב הרב ליטול כסף עבור המצווה. התעקש האב, והרב אמר: "אם רצונך לשלם לי - אבקש בתמורה תשובה לשאלה: הן יהודי מתבולל אתה, ואת בנך תגדל לבטח בחילוניות מובהקת - מה ראית איפוא לסכן את מעמדך ופרנסתך ולמול את בנך?" והיהודי ענה: "רבי, בעוונותי התרחקתי משמירת המצוות והכבדתי עוונות. אך, מי יודע, יתכן ויום אחד אערוך חשבון נפשי ואשוב לכור מחצבתי, הלא אין דלתות התשובה ננעלות! אבל כשנולד בני, חשבתי לעצמי: הרי יגדל בבית שאין בו סממן יהודי, כיצד יידע מה מקורו - אם יתעורר לבו לחפש את שרשיו, כיצד יידע היכן לחפש, כיצד יידע מה לבקש?! על כן החלטתי למולו, שיהיה חותם היהדות בבשרו, וימצא את דרכו!"...

כשמעי זאת, אמר רבי חיים ברלין, אורו עיני להבין את הפסוק: "הנך יפה, רעייתי, הנך יפה עינייך יונים". לאמר: "הנך יפה" כשאת "רעייתי". כשאנו דבוקים בבורא יתברך ומקיימים מצוותיו, אין יופי כיופיינו! אבל גם אם יהודי מתרשל, חלילה, גם אם סטה מדרך האבות - ואין הקדוש ברוך הוא ותרו, על כל עבירה יקבל עונשו, בכל מצוה שתחסר יתמעט חלקו בגן העדן - אבל אין היהודי מאבד מיופיו וזוהרו, "הנך יפה - עינייך יונים". כי על עיני היונים אמרו חכמים, שאין הגזול מדדה מקינו אלא אם רואהו, ומצוי עימו בקשר עין.

כך אין יהודי מתרחק מצור מחצבתו עד ניתוק הקשר, חלילה. אינו מגיע לנקודת אל חזור. ובכל פעם שהיה רבי חיים מגיע לפסוק זה נזכר היה במעשה זה, ועיניו זלגו דמעות... זכינו, ואלפי רבבות ישראל התקבצו בארץ האבות, זכו לקיום הבטחת "והשיבותיך אל האדמה הזאת". ועתה זכינו, והתעוררות תשובה פוקדת את העם היושב בציון, ובקרוב יקווים בנו סוף הפסוק: "כי לא אעזבך, עד אשר אם עשיתי את אשר דיברתי לך!"

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו'" (כה, יב).

"סולם" – אמר רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי" – עולה בגימטריא 136 כמניין "ממון". ובא ללמדנו, כי לעיתים עושה האדם פרקמטיא ומרויח על ידה ממון רב, עליו לדעת כי כל הממון לא בא בכח כשרונו וחריצותו, אלא כן הוא רצון ה' יתברך שציוה את הברכה אל ביתו. עוד יש לדעת כי הממון הוא גלגל חוזר בעולם. היום האדם מתעשר, אולם למחרת יכול – חלילה – להיפך לעני.

משל למה הדבר דומה? לאדם שפסע ברחוב ולפתע ראה סולם מוצב ונשען על קיר בית אחד.

שמע האיש את שלביו של הסולם מדברים זה עם זה. אני גבוה מכולכם! – התגאה ואמר השלב העליון – ולא בכדי אלא מפני חשיבותי שמוני בעל הסולם גבוה מעל כולכם!

כאשר שמע האיש את הדברים הללו ניגש אל הסולם והפכו... נמצא השלב שהיה עליון על כולם נתהפך ונמצא בתחתית המדרגה...

כן הוא גם הנמשל – אמר רבי יוסף חיים – והוא מרומז בפסוק: "סלם מצב ארצה", הממון נדמה לו לאדם כי הוא בא לו בזכותו אולם באמת "וראשו מגיע השמימה", הכל ברצון ה' יתברך, ברצותו מעשיר וברצותו מרושש.

"ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (כה, כ).

מדוע – שואל הכלי יקר – נאמר כאן בפסוק: "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש", וכי היה עולה על דעתנו שילבש את הלחם ויאכל את הבגד?... לכאורה היה צריך להיות כתוב: "ונתן לי לחם ובגד"?

על כך מתרץ ה"כלי יקר": יעקב אבינו בצדקותו הרבה מבקש מאת הקדוש ברוך הוא שלא יתן לו לחם יותר מן הנצרך לו לקיומו, ובגד יותר מן הנצרך לו לכיסוי גופו, שכן יעקב אבינו חשש, שאם יהיו בידו מותרות, עלול הדבר להביאו, חס ושלום, לידי חטא ועון.

אם כך – שאל רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר בעל הספר "ויואל משה" – תפילתו של יעקב אבינו לא התקבלה... שהרי אנו מוצאים בפסוק (ל, מג) שם נאמר על יעקב אבינו: "ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמורים", ואם כן מוכח שהתעשר עושר רב הרבה יותר מן הנצרך לו לאכול וללבוש?

אלא – תירץ הרבי – יעקב אבינו לא התפלל שתמנע ממנו העשירות, אלא להיפך, חפץ היה בה לצורך עבודת ה', אלא בקשה ותפילה הייתה בפיו, שינתן לו דעת להבין כי חלקו בעושר הניתן לו הוא רק לחם כדי לאכול ובגד כדי ללבוש, ואילו כל השאר מוקדש כולו לתורה וצדקה ועבודת ה'!

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

"הבנות בנותי והבנים בני" (לא, א, מ"ג)

סיפר רבי שלום מרדכי שבדרון זצ"ל על יהודי שעבד לפרנסתו כאינסטלטור במשך ימות השבוע הגיע כמו רבים מתושבי השכונות לשמוע את הדרשה של ר' שלום מדי ליל שבת. הוא היה מתיישב בקדמת בית המדרש, בספסל השלישי מעל הבימה מול פניו של ר' שלום, ומאזין לדרשה. היהודי נהג להגיע בקביעות כשכיס מעילו מלא עד חציו בגרעיני חמניות, ובעת השיעור פיצח גרעינים (הוא לא היה היחיד. רבים פיצחו). בדרך כלל היה מעיר ר' שלום לצעירים על פיצוח גרעינים באמצע הדרשה, בעיקר מחמת הלכלוך שהצטבר על רצפת בית הכנסת, דבר שפגם בכבוד בית הכנסת וגרם צער לגבאים שהיו נאלצים לטאטא את ההיכל אחרי הדרשה. משום־מה לאותו יהודי שישב ממש מולו לא היה מעיר דבר, אולי כיון שכלל לא השליך את הקליפות על הארץ. כך או כך, היהודי היה מתיישב, מקשיב ומפצח.

פעמים רבות הביא אתו בנו הילד והושיבו לידו. הילד שלא הבין כמעט את דברי הדרשה היה חומק החוצה בתחילת הדרשה, לפעמים חזר ולפעמים לא. חלפו השנים והילד כבר הבין את הדרשה אך מיאן לשבת ממש ליד אביו, כי הרגיש לא טוב עם כך שאבא לא מכבד את עצמו: יושב לו בקדמת בית המדרש ומפצח גרעינים כמו הנערים (הם הקשיבו לדרשה אבל בשובבות: פיצחו).

מפעם לפעם העיר הבן לאביו, כמובן ברמיזה בלבד ובעדינות. "כבר יש לך זקן לא שחור, ואנשים בגיל שלך לא מפצחים כאן גרעינים", העז פעם לומר לאבא וזה כבר היה על גבול החוצפה. אבל אביו לא שעה לרמזיו. ניסה הבן לדחוק בו שישב רחוק או בצדי בית הכנסת 'זכרון משה', אך ללא הועיל. אביו אמר לו: "אני רוצה לשמוע טוב ולהתרכז, ומרחוק אני לא שומע כל כך טוב". ראה הבן שאין תועלת ברמזים והפסיק להעיר, אבל לא הגיע לשבת ליד אביו בשום אופן.

ליל שבת אחד ביקש האב מבנו פעמיים: "אולי נלך יחד לשיעור ולדרשה של ר' שלום". ענה לו הבן: "כבר אמרתי לאמא את הסיבה שאני לא רוצה ללכת לדרשות". תכננה האמא מראש את העניין, והיא אכן אמרה לבעלה ברורות: "אנחנו לא מבינים מדוע אתה מוכרח לפצח גרעינים ככה מול הפנים של ר' שלום... זה מבייש אותנו".

פתח האינסטלטור את פיו ואמר: "אני עובד קשה כל ימות השבוע 'בזיעת אפך תאכל לחם'. מגיע ליל שבת אחרי הסעודה, האישינום שלי נעצמים, אני עייף עד מאוד. אבל אני לא רוצה, לא מוכן, לא יכול ולא מסוגל לוותר על הדרשה של ר' שלום; ואפילו אוותר על הדרשה, על השיעור ב'חיי אדם' שבתחילת הדרשה עליו לא אוותר ויהי מה. הוא החיים שלי – ההלכות הללו של 'חיי אדם', בלי השיעור הזה אני כלום. לא אוותר! אבל אם לא אפצח גרעינים מייד עם תחילת השיעור אירדם. לכן אני מפצח גרעינים כדי לא להירדם. אם היה לידי משקה קר או חם אולי היה הדבר מועיל לי קצת, אבל גרעינים מועילים ביותר כי הפיצוח רצוף כאילו אוזח את עפעפי העיניים שלי, שלא יירדמו. באותו רגע קיבלו הגרעינים מימד חדש – של יהלומים..."

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

חינוך לחסד (ג)

בגליון קודם התחלנו נקודות שכדאי

לשים לב אליהן א. הכרה - חשוב להראות לילד שאנו מעריכים את מה שהוא עשה ושאונו יודעים שהוא עשה מעבר לתפקידו הקבוע. לא לתת לו הרגשה שהוא ממילא חייב היה לבצע.

ב. כשילד מפתיע ורוחץ את כל הכלים של שבת, על אף שאין זה מתפקידו, יש להגיב בהתפעלות על ההפתעה, ולא לתת לו תחושה שהוא בעצם מילא את חובתו ולא יותר.

ב. התחשבות והערכה - ילד העוזר בתקופת עמוסה כתקופת מבחנים או מושיט יד תוך ויותר על חוויות חברתיות, יזכה להערכה מיוחדת יותר מילד שעוזר ביום רגיל. כשאנחנו שמים לב גם להקרבה שמסביב ומעריכים אותה, אנחנו מייקרים בכך את

המעשה ומדרבנים את הילד להמשיך בדרך זו.

ג. לא נהפוך עזרה לתפקיד - גם אם הילדה שטפה את הבית במשך חודש במקום העוזרת שחלתה, או הכינה ארוחת ערב במקום האמא לאחר הולדת האח, חשוב לתת לה תחושה שאנו מעריכים את טוב לבה בכל פעם מחדש.

ד. גם ההורה הנהג לעזור - כהורים, עלינו לשדר שמחה בעת ביצוע תפקידינו. האב יציין בסיפוק מאמץ מיוחד שהשקיע בתיקון הריש שעמד להתפרק, האם תציין בשמחה הכנת מטעמים לכבוד החג.

ילדים מתרגמים זאת מידיית לחלקים שלהם, ומפרשים עשייה למען הזולת כזכות ושמחה. יש להראות לילדים עד כמה אנחנו נהנים לתת, לתרום ולעזור. צריך לנטוע בהם תחושה שזו זכות לעזור ולסייע.

כולנו יודעים שתמונה אחת שווה אלף מילים; אפשר לדבר ולדבר על הערך של חסד, אך כשרואים עשיית חסד בעיניים, ההשפעה עוצמתית הרבה יותר. וחסד, כידוע, מתחיל בבית. כשרואים בבית התחשבות ונשיאה בעול מעבר לכללים ולחלוקת התפקידים, מעניקים לילד דוגמה של בית של חסד. המשך בגליון הבא